

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Doktori disszertáció tézisei

Cseh Dániel

**A japán amerikaiak kitelepítése és internálása, 1942-1945:
Polgári szabadság és nemzetbiztonsági érdekek az Egyesült Államokban**

Történelemtudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: Dr. Sonkoly Gábor D.Sc., egyetemi tanár, az MTA doktora

Új- és Jelenkori Egyetemes Történelem Doktori Program

A Doktori Program vezetője: Dr. habil. Szilágyi Ágnes Judit PhD., egyetemi docens

A bizottság tagjai és tudományos fokozatuk:

A bizottság elnöke: Dr. Majoros István D.Sc., professor emeritus, az MTA doktora

Hivatalosan felkért bírálók: Dr. Magyarics Tamás CSc., egyetemi tanár

Dr. Glant Tibor PhD., egyetemi docens

A bizottság titkára: Dr. Pál István PhD., egyetemi adjunktus

A bizottság további tagjai: Dr. Pintér Károly PhD., egyetemi docens

Dr. Székely Gábor D.Sc., professor emeritus, az MTA doktora

Dr. habil. Szilágyi Ágnes Judit PhD., egyetemi docens

Dr. habil. Peterecz Zoltán PhD., egyetemi docens

Témavezető: Dr. Frank Tibor D.Litt., professor emeritus, az MTA rendes tagja

Budapest, 2020.

I. A téma rövid bemutatása:

A Pearl Harbort ért váratlan légitámadás megnyitotta a 'sebezhetőség ablakát' Amerikában, ezáltal félelmet és háborús hisztériát keltett, miközben a nemzet egy esetleges japán invázióra készült, amely végül nem valósult meg. Franklin D. Rooseveltnél 1941. december 8-án a Kongresszus közös ülésén mondta el a "becstelenség napja" című beszédét. Ezen a történelmi napon a Kongresszus hadat üzent a Japán Birodalomnak, mindössze három órával Roosevelt elnök emlékeztető beszédét követően. A japán származású személyek őrizetbe vétele néhány órával a támadást követően már megkezdődött a Hawaii-szigeteken és a Kontinentális Egyesült Államokban. Ezen személyeket már korábban megfigyelte és listázta az Office of Naval Intelligence (Haditengerészeti Hírszerző Hivatal) és a Federal Bureau of Investigation (Szövetségi Nyomozó Iroda) mivel a hírszerző hatóságok úgy vélték, hogy veszélyt jelentettek a nemzetbiztonságra. A japánokat már a 19. század vége óta faji és szelektív hátrányos megkülönböztetésnek vetették alá – a kínai munkások 1882-es kirekesztésének (Chinese Exclusion Act) valamint a későbbi japán bevándorlás növekedésének egyik következményeként –, majd Pearl Harbort követően ez a lappangó előítélet megújult lendületet kapott a bűnbakkeresés formájában, megtorló intézkedéseket követelve a japán 'ötödik hadoszlop' fenyegetéssel szemben. A Pearl Harbor okozta sokk volt a katalizátor, amely lehetővé tette a nyugati parti japánok kikényszerített kirekesztését és internálását, háborús hisztériát és félelmet kiváltva, amely elősegítette a japánellenes érzelmeket az amerikai politikai vezetés és a nyilvánosság körében.

A Roosevelt-kormány jelentős nyomás gyakorlással szembesült a nyugati-parti kongresszusi küldöttek, a 'hazafias' japánellenes szervezetek, és az amerikai nemzet részéről a Csendes-óceán partjain élő japán származású személyek tömeges 'evakuálására' és internálására. A háborús hisztéria légköre megteremtette az 'ellenséges idegen' és 'nem idegen' imázsát, a japán idegenek és a japán származású amerikai állampolgárokkal kapcsolatosan. 1941. december 11-én a Csendes-óceán partjait „hadszintérnek” nyilvánították és felállították a Western Defense Command-et (W.D.C., Nyugati Védelmi Parancsnokság), továbbá John L. DeWitt altábornagyot nevezték ki Katonai Parancsnoknak. A 'hadszintér' meghatározás előrevetítette a katonai övezetek létrehozását a nyugati parton a W.D.C. hatáskörén belül.

A japán-amerikai lakosságot az 'ötödik hadoszlop' közösségének tekintették, amely kémkedésben és szabotázsban vesz részt a Birodalom érdekében. A katonai szükségszerűség

érvelést az Egyesült Államok hadereje és Szövetségi Kormánya vettette fel a japán közösség kollektív kirekesztésének és internálásának sürgetésére, mind a japán idegenek (Issei) és a japán származású amerikai állampolgárok (Nisei) esetében. 1942. február 19-én Rooseveltnél elnök kiadta a 9066-os végrehajtói utasítást (Executive Order No. 9066), amely felhatalmazta a Hadügyminisztert és a kinevezett katonai parancsnokot a katonai területek kijelölésére és bármely személy kirekesztésére. Az 1943-ban közzétett jelentésében, *Final Report*, John L. DeWitt altábornagy felhívta a figyelmet a megközelítőleg 120.000 japán lakos koncentrációjára és elterjedésére a nyugati part menti államokban, valamint a faji jellemvonásukra és hovatartozásukra, amely a katonai parancsnok véleménye szerint Amerika-ellenes tevékenységre predisponálta őket, ezáltal megindokolva a japán közösség válogatás nélküli kitelepítését. A 9066-os végrehajtói utasítás biztosította a DeWitt altábornagy által kiadott katonai rendeletek – a kijárási tilalom, kirekesztési utasítások, valamint az internálás – alapjait, miután Henry L. Stimson hadügyminiszter kinevezte katonai parancsnoknak.

1942 nyarára az összes japán személyt kitelepítették a 1. számú Katonai Körzetből és valamilyen formában fogva tartották. 1942 márciusa és októbere között a tizenöt ideiglenes internáló tábor egyikében helyezték el őket. Október végére a japán idegeneket és a 'nem idegeneket', – ez egy eufemizmus a japán származású amerikai állampolgárokra –, áthelyezték a végleges internáló táborokba ahol fogva tartották őket a háború ideje alatt. Ezeket a táborokat a War Relocation Authority (W.R.A., Háborús Kitelepítési Hatóság) működtette, amelyet az elnök 1942. március 18-án kiadott 9102. számú végrehajtói utasításával hívott életre. A W.R.A. egy szövetségi ügynökség volt, amely az internáló táborok és azok lakóinak felügyeletéért felelt. A táborok 1942. márciusa és 1946. márciusa között működtek. A kirekesztési utasításokat a Hadügyminisztérium 1944. december 17-én vonta vissza, és a fogvatartott japánok 1945. január 2-án hagyhatták el az internáló táborokat.

A katonai korlátozások, a japán-amerikai kitelepítésének és internálásának érvényesítése érdekében az Egyesült Államok Kongresszusa 1942. március 21-én jóváhagyta az 503-as Közjogi törvényt (Public Law No. 503). Az 503. számú Közjogi törvény lényegében szövetség bűncselekménynek minősítette a Katonai Parancsnok által kiadott – a 9066-os végrehajtói utasítás értelmében – katonai korlátozások megszegését. A Kongresszus ezáltal biztosított a jogi eszközöket, a végrehajtási mechanizmust, a japán származás személyek kitelepítéséhez és internálásához. A háború alatt négy japán-amerikai jogeset vonta kérdőre a

kijárási tilalom és a kirekesztési utasítások jogszerűségét, amelyek mindegyike eljutott az igazságszolgáltatás legmagasabb szintjére, és az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága előtt vitatták meg. A *Hirabayashi v. United States*, 320 U.S. 81 (1943), *Yasui v. United States*, 320 U.S. 115 (1943), és a *Korematsu v. United States*, 323 U.S. 214 (1944) ügyekben a Legfelsőbb Bíróság bírói megállapították a kijárási tilalom és a bebörtönzés alkotmányosságát.

Véleményükben a bírók a Roosevelt-kormány háborús erőfeszítésére és a nemzetvédelem mindenekfelett való fontosságára hivatkoztak.

II. A kutatás tárgya:

1983-ban a Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians (C.W.R.I.C., Civilek Háborús Kitelepítésnek és Internálásának Bizottsága), amelyet a Kongresszus a japán-amerikaiak internálásának vizsgálata céljából állított fel, közzétette hivatalos *Personal Justice Denied* jelentését. A C.W.R.I.C. megállapítása három fő történelmi tényezőre összpontosított: a faji előítéletek, háborús hisztéria, és a politikai vezetés kudarca. Mindazonáltal a japánok kitelepítése és internálása nem csak ezen tényezők következményéből állt. Figyelembe kell venni, hogy a Roosevelt elnök által aláírt 9066-os végrehajtoi utasítást a Hadügyminisztérium dolgozta ki az Igazságügyi Minisztérium jóváhagyásával. Továbbá, a katonai rendeleteket és a kirekesztési utasításokat a 503. számú Közjogi törvény juttatta érvényre, amelyet szintén a Hadügyminisztérium fogalmazott meg és a Kongresszus ratifikálta a háborús erőfeszítés érdekében, arra utalva, hogy a végrehajtoi hatalmi ág és a törvényhozói hatalmi ág között egyfajta szimbiózis alakult ki a háború alatt, tekintettel a katonai intézkedések nemzetbiztonsági vonatkozásaira. Másrészt a Hadügyminisztérium által közzétett *Final Report* számos téves állítást és félrevezető 'tényt' tartalmazott a japán-amerikai közösség kitelepítésének igazolására, szükségszerűségére. A Hadügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium közötti konfliktus a *Final Report*-ról és a benne megfogalmazott téves állításokról tovább bonyolították a japán 'probléma' kezelését a Roosevelt-kormány által. A japánok sorsát és a polgári szabadság korlátozását nem csupán a faji előítéletek, a katonai szükségszerűség, és a politikai vezetés kudarca befolyásolták. E tényezők fényében a disszertáció arra törekszik, hogy megvizsgálja a Roosevelt-kormány döntéshozatali mechanizmusát és a kitelepítés és internálás program politikáját, történelmi szempontból, a fékek és ellensúlyok keretén belül, a Szövetségi Kormány három hatalmi ága tekintetében.

III. Tézisek:

Kutatásom során a következő hat hipotézist fogalmaztam meg.

- 1) **A japán-amerikaiak kitelepítése és internálása egy ‘Tökéletes Vihar’ volt, olyan tényezők együttállása, amelyek a fékek és ellensúlyok elv megsértéséhez vezettek a Szövetségi Kormány minden egyes hatalmi ágán és szintjén, és egy adott kisebbség polgári szabadságának és alkotmányos jogainak a korlátozásához – faji előítéletek, kollektív bűnösség, és katonai szükségszerűség alapján – nemzetbiztonsági fenyegetettség idején a Rooseveltt-kormány háborús erőfeszítésének érdekében.**

A japán-amerikai közösség kényszerített kitelepítését és internálását a fékek és ellensúlyok rendszerének összeomlása okozta a Pearl Harbor kudarc és az azt követő háborús hisztéria eredményeként. Az Egyesült Államok Szövetségi Kormányának mindhárom ága – a végrehajtó, törvényhozó, és bírói hatalmi ág – attól félt, hogy akadályozni fogják a Rooseveltt-kormány képességét, hogy sikeresen hadat viseljen és ezáltal figyelmen kívül hagyták a hatalmi ágak szétválasztásában betöltött alapvető szerepüket. A fékek és ellensúlyok alapelv ellenére sem a törvényhozói hatalmi ág, sem a bírói hatalmi ág nem tett kísérletet a végrehajtói ág jogkörének korlátozására és a japán-amerikaiak alkotmányos jogainak fenntartására. Az Egyesült Államok hadban állt a Japán Birodalommal, és a Legfelsőbb Bíróság érvelése értelmében a végrehajtói és a törvényhozói ág „háborús hatalmának” (war powers) hatálya alá tartozott a japán idegenek és a japán származású amerikai állampolgárok kitelepítése és internálása, ezáltal katonai szükségszerűsége hivatkozva igazolta a szelektív bánásmódot. A Szövetségi Kormány „háborús hatalma” uralkodhatott nemzeti vészhelyzet idején és a végrehajtói hatalom egy adott kisebbség polgári szabadságjogainak a kárára garázdálkodhatott, mivel ez az amerikaiak többségének az érdekét szolgálta.

- 2) **A Rooseveltt-kormány megpecsételte a japán-amerikai közösség sorsát John L. DeWitt altábornagy vitatott *Final Report*-jával, amely kihangsúlyozta a faji előítéletek szerepét a katonai szükségszerűség leple alatt, miközben a**

Hadügyminisztérium nem foglalkozott a jelentésben szereplő következtelenségekkel és téves állításokkal, és minisztériumközi konfliktusban állt az Igazságügyi Minisztériummal. A Rooseveltkormány nem ismerte el a katonai szükségszerűség hiányát.

A Hadügyminisztérium ellenséges retorikát alkalmazott, amely háborús hisztériát és félelmet keltett, bűnbakká téve a japán-amerikai lakosságot Pearl Harborért. John L. DeWitt altábornagy *Final Report* jelentése megerősítette a katonai szükségszerűség érvelést és a japán lakosokat vádolta a Japán Birodalomhoz való faji hovatartozásuk alapján, faji profilozást alkalmazva. A *Final Report* számos téves állítást és megtévesztő ‘tényt’ tartalmazott, és az Igazságügyi Minisztérium tudta illetve hozzájárulása nélkül tették közzé. A Rooseveltkormány nem ismerte el a katonai szükségszerűség hiányát a rendelkezésére álló jelentések és memorandumok ellenére, amelyek mindegyike kétségbe vonta a Hadügyminisztériumot, DeWitt altábornagyot, és a *Final Report*-ot. A Legfelsőbb Bíróságot nem tájékoztatták ezekről a jelentésekről a folyamatban lévő japán-amerikai jogesetek ellenére, amely felveti a bizonyítékok elhallgatásának kérdését.

3) Az Egyesült Államok Kongresszusa lemondott a lehetőségről – kongresszusi felülvizsgálat –, hogy ellenőrizze a végrehajtói ág hatalmát azáltal, hogy jóváhagyta a japán-amerikai lakosságra kiszabott katonai rendeleteket és kényszerű kitelepítésüket a nyugati partról a 503. számú Közjogi törvénnyel. A törvényhozói hatalmi ág mérlegelés nélkül jóváhagyta a Rooseveltkormány intézkedéseit azáltal, hogy biztosította a végrehajtás eszközét, amelynek eredményeként a katonai korlátozások megszegése ezentúl szövetségi bűncselekménynek minősült.

A Pearl Harbor katasztrófa véget vetett a pártpolitikának, mivel az Egyesült Államok Kongresszusa egységre szólította fel a tagjait, akik felsorakoztak a Rooseveltkormány háborús erőfeszítéseinek támogatása és a közös teherviselése mellett a nemzetvédelem érdekében, noha a polgári szabadság rovására. A politikai diskurzust a Kongresszusban a japán ‘fenyegetés’ kérdése formálta, bűnbakká téve a japán származású személyeket olyan faji sztereotipizálást alkalmazva, mint az ‘ötödik hadoszlop’ imázsa. A

Kongresszus nem kérdőjelezte meg a végrehajtói hatalom katonai szükségszerűség előfeltevését és jóváhagyta a 503. számú Közjogi törvényt, hogy érvényre juttassa Franklin D. Rooseveltnél végrehajtói utasítását valamint a Western Defense Command főparancsnoka által megfogalmazott katonai rendeleteket.

- 4) A Legfelsőbb Bíróság nem alkalmazta a bírói felülvizsgálat folyamatát, hogy megvizsgálja a Roosevelt-kormány katonai szükségszerűség indoklását, és így jóváhagyta a japán származású személyek kitelepítését és internálását azáltal, hogy elfogadta a Hadügyminisztérium érvelését a benne foglalt faji konnotációk ellenére.**

A Legfelsőbb Bíróság alkotmányosnak találta a kijárási tilalmat és a kirekesztési utasításokat, elismerve a végrehajtói hatalmi ág és a Kongresszus „háborús hatalmát” a *Hirabayashi v. United States*, 320 U.S. 81 (1943), *Yasui v. United States*, 320 U.S. 115 (1943), és a *Korematsu v. United States*, 323 U.S. 214 (1944) határozatokban. A Legfelsőbb Bíróság bírái nem követték a bírói felülvizsgálat doktrínáját, hogy megvizsgálják a katonai szükségszerűségekre vonatkozó érvek legitimitását, mint például a *Final Report* esetében a *Korematsu* ítéletben. A bírók döntése szerint a nemzetvédelem kiemelt fontossággal bírt, ennek értelmében a Legfelsőbb Bíróság úgy vélte, hogy még az Egyesült Államok alkotmányának módosításainak, a Bill of Rights-nak is meg kell hajolnia a katonai szükségszerűség előtt nemzeti válság, illetve háború idején. A korszak japán-ellenes előítéleteit tükrözték a Legfelsőbb Bíróság döntései mivel a bírói hatalom csatlakozott az Egyesült Államok kormányának háborús erőfeszítéséhez. A japán származású személyek kitelepítését a 9066-os végrehajtói utasítás engedélyezte, amelyet post factum ratifikált a 503. számú Közjogi törvény, majd a Legfelsőbb Bíróság a japán-amerikai jogesetekben hozott döntései által bezárult a kör. A Legfelsőbb Bíróság nem alkalmazta a bírói aktivizmust, a bírák el akartak kerülni egy potenciális alkotmányos válságot azáltal, hogy nem vettek részt egy jogi vitában a Hadügyminisztériummal háború idején.

- 5) A kitelepítést és internálást nem indokolta katonai szükségszerűség tekintettel a japán-amerikai közösség lojalítására, amelyet alátámasztott a *Munson* és *Ringle***

jelentés, valamint a Japanese American Citizens League küldetése, amely a Nisei generáció asszimilációját és amerikanizálódását támogatta, a ‘példaértékű polgárok’ imázsát.

A Japanese American Citizens League (J.A.C.L., Japán Amerikai Állampolgárok Szövetsége) a Nisei generációt képviselte, és támogatásáról biztosította a Roosevelt-kormányt és a Szövetségi Kormány háborús erőfeszítését a japán közösség lojalitásának bizonyítékául. A J.A.C.L. erőfeszítéseit, hogy a japán származású személyeket ‘példaértékű polgárokként’ ábrázolja, több szignifikáns hírszerzői jelentés támasztja alá, mint például Curtis B. Munson 1941. november 7. *Japanese On The West Coast* és december 8. *Report On Hawaiian Islands*, valamint Kenneth D. Ringle korvettkapitány *The Japanese in America: The Problem and the Solution* jelentése 1942. őszén. Ezen hivatalos kormányzati dokumentumok nagymértékben aláássák az ‘ötödik hadoszlop’ fenyegetést, és kétségbe vonják a Roosevelt-kormány által támogatott katonai szükségyszerűség érvelést.

- 6) A Hadügyminisztérium álláspontja, hogy nem állt rendelkezésre kell idő illetve megfelelő eszköz a nyugati parti japánok lojalitásának meghatározására – azzal a céllal, hogy megindokolják a kollektív bánásmódot – nem felel meg a tényeknek, amint azt a hawaii-japánok egyéni bánásmódja szemlélteti.**

A háború alatt a japán-amerikaiak, az Issei és a Nisei, sorsát vagy a kollektív, vagy az eseti elv határozta meg a Kontinentális Egyesült Államokban, illetve a Hawaii-szigeteken. A Hawaii Területen az „amerikai mód” érvényesült és a japán lakosságot egyéni alapon ítélték meg, amely ellenpéldaként szolgál annak a kollektív bűnösségnek és kitelepítésnek, amelyet a japán származású személyeknek kellett elviselniük a Csendes-óceán partján.

IV. Kutatási módszertan és a dolgozat forrásai:

Kutatásom során a Roosevelt-kormány politikájára fókuszáltam, hogyan kezelte Pearl Harbort követően a japán ‘problémát’, valamint a japán lakosság kitelepítésének döntéshozatali

folyamatára a Szövetségi Kormány három hatalmi ágának aktív részvételével. Megvizsgáltam a japán-amerikai közösség háborús tapasztalatait, különös tekintettel a Japanese American Citizens League-re és a japán-amerikai jogesetekre, amelyek megkérdőjelezték a kitelepítés alkotmányosságát. A Magyarországon kutatható források hiányának következtében – mivel a témával az amerikai történelem hazai kutatói nem foglalkoztak széles körben, és a témával kapcsolatosan korlátozott számú tudományos tanulmány jelent meg – kutatásom során a korábban említett fókuszterületekhez köthető levéltári elsődleges források gyűjtésére és feldolgozására helyeztem a hangsúlyt. Kutatásomat számos kutatói ösztöndíj támogatta, amelyek lehetővé tették számomra, hogy helyszíni kutatást végezzek több könyvtárban és kutatóintézetben, Hollandiában, az Egyesült Királyságban, és az Egyesült Államokban.

Két hétig folytattam kutatást (2014. február 2-15.) a Roosevelt Study Center-ben, Middelburg, Hollandia, a Roosevelt Study Center által odaítélt kutatói ösztöndíj keretén belül. 2014 nyarán egy hónapot (2014. július 1-28.) töltöttem Londonban (Egyesült Királyság), és kutatást végeztem a British Library-ben. A British Library a War Relocation Authority működésével kapcsolatos kormányzati kiadványok gyűjteményével rendelkezik, amely tartalmazza az ügynökség munkáját, az internálók táborok közigazgatását, és a japán internáltak gondozását bemutató anyagokat. Kutatásom előrehaladását segítette a Magyar Fulbright Bizottság által 2015-ben odaítélt Visiting Student Researcher Fulbright posztgraduális ösztöndíj. Négy hónapig (2016. január 15 - május 14.) tudtam helyszíni kutatást végezni az Egyesült Államokban, Kaliforniában.

A San Francisco-öböl térségben töltött négy hónap során meglátogattam és feltártam a Japanese American National Library (San Francisco), National Japanese American Historical Society (San Francisco), és a National Archives and Records Administration (San Bruno) gyűjteményét. Továbbá interjúkat tudtam készíteni internált japán-amerikaiakkal: Sara S. Ishikawa, Jimi Yamaichi, Joseph Y. Yasutake, Roy Y. Matsuzaki, és Paul M. Okimoto-val. Kutatásom részeként 2016. május 24.-én ellátogattam Independence, Kaliforniába, a Manzanar National Historic Site-hoz, hogy dokumentáljam a Manzanar Internálótábor korábbi helyszínét.

A disszertáció magja a számos kutatóintézetben és levéltárban összegyűjtött elsődleges forrás, amelyet másodlagos források egészítenek ki. A levéltári anyagokat négy alapvető gyűjteménybe lehet csoportosítani. A Roosevelt Study Center mikrofilm gyűjteménye tartalmazza Franklin D. Rooseveltnél és Henry L. Stimson hivatalos iratait. Ezek a források

tartalmazzák a létfontosságú leveleket, memorandumokat, és jelentéseket a japán ‘problémáról’. A dokumentumok betekintést nyújtanak a Roosevelt-kormány döntéshozatali folyamatába, amelynek célja a japánok kollektív kitelepítése volt a Csendes-óceán partjáról. A második gyűjtemény a *Congressional Records* (a 77. Kongresszus 1. és 2. ülészeke, 1941-1943), amely az Országgyűlési Könyvtár állományában található. Az Egyesült Államok Kongresszusi iratainak tanulmányozása lehetővé tette a Képviselőházban és a Szenátusban folytatott japán ‘fenyegetéssel’ és a nyugati parti kitelepítéssel kapcsolatos viták elemzését. A San Francisco-i National Archives tartalmazza a *Korematsu v. United States* (1944) bírósági eljárásból származó dokumentumok gyűjteményét. A jogi iratok gyűjteménye részletezi a per történetét 1942 és 1984 között, a vádlott ellen benyújtott vádirattól kezdődően, a bíróság döntésig, a fellebbezési folyamatot, és a coram nobis petíciót Fred Korematsu ítéletének hatályon kívül helyezésére. Az összeállított források lehetővé teszik a bírósági eljárás, a japán-amerikaiak kitelepítése mellett és ellen felhozott érvek elemzését. A megvizsgált elsődleges források bizonyítékot szolgáltatnak a Roosevelt-kormány által elkövetett kormányzati kötelességszegésre. A Japanese American Citizens League a Nisei generációt képviselte a második világháború alatt, valamint együttműködött a Szövetségi Kormányval az internálás során. A J.A.C.L. iratait a Japanese American National Library állománya tartalmazza, amely az elsődleges források negyedik gyűjteményét alkotja. A levéltári forrás hivatalos dokumentumokat tartalmaz a szervezet háborús politikájáról és küldetéséről, a japán-amerikaiak lojalitásáról.

V. A disszertáció szerkezeti felépítése:

A disszertáció három főbb részre van osztva – tanulmányozva a japán-amerikaiak kitelepítésének és internálásának előzményeit, az ‘evakuálási’ programot, mint a Roosevelt-kormány háborús erőfeszítésének része, és annak a japán-amerikai jogi kihívásokkal kapcsolatos következményeit – tematikus és időrendi sorrendben, hét fejezetre bontva, kiegészítve a Konklúzióval és az Epilógussal. A disszertáció tartalmaz egy kidolgozott Függelékkel, amely kiegészítő információkat nyújt az olvasók számára a téma feltárásához, így például egy terminológia listát és egy táblázatot, amely a Japanese American Citizens League által preferált terminológiát összegzi, egy rövidítések listáját, az események kronológiáját, elsődleges dokumentumokat, részleteket a Roy Y. Matsuzaki-val készített interjúból az oral history részben,

és a Pearl Harbor elleni támadást valamint a Manzanar National Historic Site-ot dokumentáló ábrákat.

A disszertáció I. szakasza a japán ‘problémára’ és az ‘ötödik hadoszlop’ által jelentett fenyegetésre fókuszál, az 1. fejezet Pearl Harbor eseményeivel, a „becstelenség napjával” foglalkozik, míg a 2. fejezet a hawaii-japánok helyzetét elemzi. Az 1. fejezet az 1941. december 7-én lezajlott eseményeket tárgyalja, valamint az általuk elszabadult reakciók láncolatát. A felelősség kérdése megragadta a Roosevelt-kormány gondolatait, megkérdőjelezve a felkészültség szintjét Oahu-szigetén, különös tekintettel a feltételezett japán felforgató tevékenységre, a japán ‘ötödik hadoszlop’ szerepére. A fejezet Frank Knox haditengerészeti államtitkár értékelésének fényében vizsgálja a felelősség kérdését, miszerint Pearl Harbor volt a háború leghatékonyabb ‘ötödik hadoszlop’ művelete. A fejezet a Pearl Harbor vizsgálatok kontextusában tárgyalja az Egyesült Államok Hadserege és Haditengerészete, és a Szövetségi Nyomozó Iroda szerepét és felelősségét, hogy megvizsgálja, volt-e japán ‘probléma’ a Hawaii területén azon a hírhedt napon. A 2. fejezet a hawaii-japán lakosság második világháború alatti jelentőségét fejt ki részletesebben, röviden bemutatva a közösség történelmét, valamint összehasonlítva kulturális és társadalmi helyzetét a nyugati parti társaikkal. A fejezet célja hogy kiemelje a Hawaii és nyugati parti japánok közötti legfőbb különbséget, külön részletezve a japánokkal szemben tanúsított egyéni bánásmódot Oahu-szigetén. A Kontinentális Egyesült Államokon alkalmazott kollektív bánásmód elvének ellenpéldájaként szolgál a fejezet. A támadás következményeként a Szövetségi Kormány megkérdőjelezte a japán lakosság lojalitását, a hűtlenség kérdését Curtis B. Munson 1941. december 8. *Report On Hawaiian Islands* jelentésére reflektálva vizsgálja. A fejezet szintén tárgyalja, hogy mily módon érvényesült az „amerikai mód”, ahogyan azt Delos C. Emmons altábornagy kérte, a japán paranoia ellenére, és hogy hogyan bántak eseti alapon a japán lakossággal.

A disszertáció II. szakasza a Szövetségi Kormány végrehajtói és törvényhozói hatalmi ágát helyezi a figyelem középpontjába a Roosevelt-kormány és a Kongresszus szerepét vizsgálva, valamint a faji előítéletek és a bűnbakkeresés befolyását a döntéshozatali folyamatban, a nyugati parti japánok kitelepítésében és internálásában. A 3. fejezet a Roosevelt-kormány ‘evakuálási’ program kezdeményezésével foglalkozik, katonai szükségszerűsége hivatkozva, és a partizán politika szerepével a kirekesztési utasítások visszavonásának késleltetésében. A Hadügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium közötti kapcsolatot John L. DeWitt

altábornagy *Final Report* jelentése által keltett minisztériumközi konfliktuson keresztül tanulmányozza, tekintettel a téves állítások és félrevezető ‘tények’ kérdésére a japán felforgató tevékenységekkel kapcsolatosan. A fejezet áttekinti a Hadügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium tisztviselői, és a hírszerzői hatóságok közötti hivatalos jelentéseket, levelezést, és memorandumokat, hogy megvizsgálja a Kormány kötelelességességét a japán ‘kérdés’ kezelésében.

Az Egyesült Államok Kongresszusának szerepét a 4. fejezet tárgyalja a Képviselőház és Szenátus tagjainak 1941. december 8 és 1942. december 16 között tett észrevételit vizsgálva a *Congressional Records*-ben. A fejezet a 503. számú Közjogi Törvénnyel kapcsolatos vitát és annak elfogadását vizsgálja tüzetesen, miután a Hadügyminisztérium kérésére biztosította a végrehajtási mechanizmust az ‘evakuálási’ programhoz. A törvény jelentőségét és a faji előítéletek befolyását a Roosevelt-kormány japánellenes rendeleteinek és DeWitt altábornagy által kiadott egymás utáni kiáltványok (Public Proclamations) áttekintése hangsúlyozza ki, amelyek megalapozták a katonai területeket és a katonai rendelkezéseket. A fejezet a Csendes-óceán partján élő japánok kitelepítésével és internálásával, és a War Relocation Authority működésének rövid tanulmányozásával zárul. A kitelepítés folyamatát a Civilian Exclusion Order No. 1 (1. számú Polgári Kirekesztési Utasítás) példája és a Bainbridge-szigetén élő japán családok eltávolítására kiadott utasítások által tanulmányozza a fejezet.

Az 5. fejezet megvizsgálja a ‘példaértékű polgárok’ imázsát, ahogyan azt a Japanese American Citizens League ábrázolta annak érdekében, hogy a japán származású személyek asszimilációját és amerikanizálódását ösztönözze. A J.A.C.L. politikájának és küldetésének kutatása által lehetőség nyílik megvitatni, hogy miként tervezte biztosítani a szervezet a japán közösség lojalitását és patriotizmusát annak érdekében, hogy együttműködjön a Roosevelt-kormánnyal, beleértve a Nisei generáció katonai szolgálatának ösztönzését. A J.A.C.L. *The Japanese American Creed* (1941) és a *A Declaration Of Policy* (1942) kiadványai, amelyeket a fejezet ismertet, kifejezték a szervezet azon törekvését, hogy magára vállalja a japán közösség morális és politikai vezetését. A Nisei lojalitásának ezen kifejezését megerősíti a J.A.C.L. tagjai közötti levelezés elemzése, valamint a tévhit a japán ‘problémáról’ a hivatalos hírszerzési jelentések fényében. Az ‘ötödik hadoszlop’ fenyegetést Kenneth D. Ringle korvettkapitány Office of Naval Intelligence és Curtis B. Munson *Japanese On The West Coast Report* jelentése alapján vizsgálja a disszertáció.

A III. szakasz bemutatja a Szövetségi Kormány harmadik hatalmi ágát, a bírói ágazatot, és annak szerepét a japán-amerikai közösség háborús történetében. A 6. fejezet a mérföldkövet jelentő japán-amerikai jogeseteket vizsgálja, amelyeket a Legfelsőbb Bíróság vitatott meg az állampolgárság és az azt követő katonai rendeletek kérdésében a második világháború alatt, mint például a *Gordon Kiyoshi Hirabayashi v. United States*, 320 U.S. 81 (1943) és a *Minoru Yasui v. United States*, 320 U.S. 115 (1943) ügyek az állampolgárokat és a japán kisebbséget érintő kijárási tilalom alkotmányosságával kapcsolatosan. Mitsuye Endo esetét, *Ex parte Mitsuye Endo*, 323 U.S. 283 (1944), a záró alfejezet tárgyalja, hogy ellenpéldát nyújtson Gordon Hirabayashi és Minoru Yasui jogi kihívására annak fényében, hogy a Legfelsőbb Bíróság elismerte, hogy a Szövetségi Kormány nem tarthat fogva hűségese állampolgárokat. Fred T. Korematsu alkotmányos vitáját a 7. fejezet tanulmányozza mélyrehatóan, áttekintve a *Korematsu v. United States*, 323 U.S. 214 (1944) esetet a Korematsu úr ellen felhozott vádaktól kezdve, a Civilian Exclusion Order No. 34 (34. számú Polgári Kirekesztési Utasítás) megszegéséért, a bírósági ügyön át, a fellebbezési eljárásig, valamint a Legfelsőbb Bíróság véleményét a kirekesztési utasítások és a japán származású személyek internálásának alkotmányosságáról. A fejezet részletes áttekintést nyújt a kirekesztési programmal kapcsolatos jogi kihívásról, és az Egyesült Államok kormánya által megsértett polgári szabadságjogok és alkotmányos jogokról folytatott vitáról. A szekció nem hagyja figyelmen kívül a japán-amerikai ügyek örökségét, a writ of error coram nobis petíciókat Gordon Hirabayashi, Minoru Yasui, és Fred Korematsu ítéletének felülvizsgálatára.

A Konklúzió röviden összefoglalja a tudományos értekezés témáját valamint elemzi a kutatási eredményeket, reflektálva a Bevezetésben felállított hipotézisekre és kérdésekre. A disszertáció záró szakasza az Epilógus, amely túllépi a háborús kitelepítés időkeretét és kitekintést nyújt annak örökségére és jelenkori értelmezésére, röviden érintve a kérdést, hogy megismétlődhet-e a polgári szabadságjogok efféle megsértése az Egyesült Államokban. Az Epilógus kitér a jogorvoslati és jóvátételi mozgalomra, amely a Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians felállításához és a Ronald Reagan elnök által aláírt 1988-as polgárjogi törvényhez vezetett, amely egy egyszeri 20.000 dollár összegű egyéni jóvátételt és egy hivatalos elnöki bocsánatkérést írt elő a fennmaradó túlélők részére. A szekció további célja, hogy rávilágítson a japán-amerikaiak internálásának jelenlegi megítélésére, a Trump-kormányra

és annak nativista retorikájára figyelembe véve a muszlim regisztráció javaslatát, a beutazási tilalmát, és a terveket hogy egy korábbi internálótáborban tartsák fogva a bevándorlókat.

VI. A disszertáció témakörében megjelent szerzői publikációk:

CSEH DÁNIEL: *The 'Exemplary Citizens': The Mission of the Japanese American Citizens League*. In: *Az Emberi Sors és a Történelem Kereszteződésében: Tanulmánykötet Frank Tibor 70. Születésnapjára / At The Crossroads of Human Fate and History: Studies In Honour of Tibor Frank on His 70th Birthday*. Szerk.: KENYERES János, LOJKÓ Miklós, MAGYARICS Tamás, SZABÓ Éva Eszter. Budapest, ELTE BTK, Angol-Amerikai Intézet [2018]. 72-82.

CSEH DÁNIEL: *The 'American Way': The Forced Removal and Internment of the Hawaiian Japanese*. In: *Öt Kontinens*, (2018) 2015/1. sz. 39-57.

CSEH DÁNIEL: *The Politics of Racial Prejudice in the United States: The Road to the Internment Camps*. In: *KÚT*, 10-12. (2014) 2011-2013. sz. 158-168.

CSEH DÁNIEL: *A japán-amerikaiak internálása: amerikaiak, vagy ellenséges idegenek?* In: *Öt Kontinens*, (2013) 2012/2. sz. 427-445.

CSEH DÁNIEL: *A japán-amerikaiak kitelepítése, 1942-1946: Az ellenséges idegenek integrálása az amerikai demokráciába?* In: *Egyén és Politikai Gyakorlat: Konferenciakötet*. Szerk.: GÓZSY Zoltán, VITÁRI Zsolt, LENGYEL Gábor. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, [2013]. 159-173.